

PKS- yhteisöraportti 2|2020

Helsinki

Sisällys

Tämä raportti sisältää pääkaupunkiseutuyhteisesti raportoitavat yhteisöt. Raportissa esitetään kustakin yhteisöstä niiden toimittamien katsausten perusteella vuoden 2020 toisen kolmanneksen toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot. PKS-raportti tehdään neljän kuukauden välein.

Yhteenveto	2
Tiivistelmä	3
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiiri –kuntayhtymä HUS	4
Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymä HSL	10
Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä HSY	13
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	18

PKS-yhteisöraportti 2/2020

Helsingin kaupungin
keskushallinnon julkaisuja
2020:32
ISBN 978-952-331-832-8

Yhteenveto

Vuoden 2020 ennustetut taloudelliset muutokset edelliseen vuoteen verrattuna

Toimintatuotot yhteensä

Ennuste 2020:
3 705 M€

Toteuma 2019:
3 738 M€

Toimintamenot yhteensä

Ennuste 2020:
-3 415 M€

Toteuma 2019:
-3 418 M€

Tilikauden ali-/ylijäämä

Ennuste 2020:
- 228 M€

Toteuma 2019:
11 M€

Tiivistelmä PKS-yhteisöjen avainluvusta

PKS-yhteisöraportilla 2/2020 (raportointi ajalta 1.1.-31.8.2020) on tiivistelmä avainluvusta ennuste 2020 (lyhenne E2020), tilinpäätös 2019 (lyhenne TP2019) ja toteuma 1.1.-31.8.2020 (lyhenne 1-8/2020).

Omistajaohjauksen tavoitteiden seuranta oli ensimmäistä kertaa osana PKS-yhteisöraporttia 3/2019 (raportointi ajalta 1.1.-31.12.2019). Vuonna 2020 omistajaohjauksen tavoitteiden seuranta on osana raporteja 2/2020 (raportointi ajalta 1.1.-31.8.2020) ja 3/2020 (raportointi ajalta 1.1.-31.12.2020).

Ennuste 2020, tilinpäätös 2019

Avainlukuja (milj. euroa)	HUS E2020	HUS TP2019	HSL E2020	HSL TP2019	HSY E2020	HSY TP2019	Metropolia amk E2020	Metropolia amk TP2019
Toimintatuotot	2 566	2 512	658,9	748,2	379,3	379,9	101,0	98,3
Toimintakulut	-2 603	-2 409	-716,5	-735,3	-187,9	-183,4	92,6	-90,3
Tilikauden yli-/alijäämä	-160	-15	-75,0	-4,8	6,3	28,9	0,7	1,7
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	98,8	104,3	92,0	101,8	202,0	204,5	112,0	108,7
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	54,6	53,1	3,5	3,1	13,0	12,0	63,0	67,7
Vuosikate/poistot (%)	-44,2	85,7	-328,1	73,9	105,0	129,2	140,0	122,8

Toteuma 1-8/2020, tilinpäätös 2019

Avainlukuja (milj. euroa)	HUS 1-8/2020	HUS TP2019	HSL 1-8/2020	HSL TP2019	HSY 1-8/2020	HSY TP2019	Metropolia amk 1-8/2020	Metropolia amk TP2019
Investoinnit	-132	-209	12,7	11,1	-152,1	-256,1	-8,5	-9,2
Oma pääoma	234	376	3,7	78,6	735,4	707,9	45,6	43,6
Pitkäaikaiset velat	570	437	50,0	0,0	1 645,4	1 560,4	1,4	5,8
Kassavarat	94	89	30,6	16,0	-5	16,8	9,9	3,2
Taseen loppusumma	1 443	1 364	173,8	187,2	2 596	2 502,9	72,4	68,3

Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS)

Helsingin kaupungin omistusosuus
36,2 %

"HUSin 2020 tilikauden tuloksen ennakoidaan päätyvän noin 160 milj. euroa alijäämäiseksi. Alijäämäiseen tulokseen vaikuttavat Covid 19 -epidemia ja Apotin helmikuun käyttöönoton vuoksi supistettu elektiivinen toiminta. Saatujen ennakkotietojen perusteella valtion kompensatio Covid 19 -epidemian aiheuttamiin lisäkustannuksiin olisi noin 71 milj. euroa. Valtioneuvosto on ilmoittanut, että testauskapasiteetin nostosta ja analytiikkatoiminnosta aiheutuvat kustannukset korvataan HUSille enintään 200 milj. euroon asti. Päätös kohdentuu ajanjaksolle lokakuu 2020 – heinäkuu 2021. Valtion avustuksia ei ole huomioitu alijäämäennusteessa."

HUSin tehtävänä on tuottaa sen jäsenkuntien ja sairaanhoidopiirin järjestämisvastuuseen kuuluvia erikoissairaanhoidon ja kehitysvammahuollon palveluja sekä huolehtia yliopistolliselle sairaanhoidopiirille säädetyistä muista tehtävistä.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2020 Ennuste	2019 Toteuma
Toimintatuotot	2 565 719	2 512 142
Toimintakulut	-2 602 512	-2 408 948
Toimintakate	-36 793	103 195
Tilikauden yli-/alijäämä	-160 461	-15 022
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	98,8	104,3
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	54,6	53,1
Vuosikate/poistot (%)	-44,2	85,7
Avainlukuja (1 000 euroa)	1-8/2020 Toteuma	2019 Toteuma
Investoinnit	-132 076	-209 066
Oma pääoma	233 744	376 231
Pitkäaikaiset velat	570 391	437 218
Taseen loppusumma	1 442 924	1 364 352
Kassavarat	94 211	88 939

Hallitus

Puheenjohtaja: Urho Ulla-Marja

Varapuheenjohtaja: Oksanen Jari

Jäsenet: Böhling Tom, Handolin Kirsti, Harjuhahto-Madetoja Katrina, Hosia Helka, Kajander Petri, Lehtimäki Harri, Letto Pirkko, Månsson Björn, Niemi Marika, Peura Sirpa, Piirtola Mikko, Reijula Kari, Taipale Ilkka, Vanhanen Reetta, Vuorjoki Anna

Varajäsenet: Aalto Terhi, Asko-Seljavaara Sirpa, Gustafsson Seija, Hämäläinen Esa, Johansson Sebastian, Kinomaa Pentti, Lehtniemi Ceta, Levo Juha, Luhtanen Leena, Mauriala Vesa, Pöri Mikko, Rauhala Kirsi, Rehn-Kivi Veronica, Rokkanen Sakari, Tuure Tuomas, Vuorento Reijo, Vähäsarja Ossi

Toimitusjohtaja: Tuominen Juha

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

Covid 19 -epidemiasta johtuen HUSin tilikausi on ollut hyvin poikkeuksellinen. HUSin 2020 tilikauden tuloksen ennakoidaan päätyvän noin 160 milj. euroa alijäämäiseksi. Alijäämäiseen tulokseen vaikuttavat Apotin helmikuun käyttöönoton vuoksi supistettu elektiivinen toiminta, koronan vuoksi alas ajettu elektiivinen toiminta sekä Covid 19 -epidemian aiheuttamat lisäkustannukset. Saatujen ennakkotietojen perusteella valtion kompensatio Covid 19 -epidemian aiheuttamiin lisäkustannuksiin olisi noin 71 milj. euroa. HUSin hakemus valtioneuvostolle Covid 19 -epidemian aiheuttamien kustannusten korvaamisesta on jätetty 24.9.2020. Valtioneuvosto on lisäksi ilmoittanut, että testauskapasiteetin nostosta ja analytiikkatoiminnosta aiheutuvat kustannukset korvataan HUSille enintään 200 milj. euroon asti. Päätös kohdentuu ajanjaksolle lokakuu 2020 – heinäkuu 2021. Valtion avustuksia ei ole huomioitu alijäämäennusteessa, koska päätösten tarkat summat eivät olleet käytössämme ennusteen laadintahetkellä. Covid 19 -epidemian vuoksi kehittämistoiminta on ollut lähes pysähtyksissä alkuvuoden osalta.

Ei kiireellinen leikkaustoiminta laski maaliskuuhuhtikuussa noin 60 %:iin normaalista. Volyymia on pystytty vähitellen kasvattamaan toukokuun lopulta alkaen. Samoin ajanvarauksellinen poliklinikkatoiminta laski käyntityypistä riippuen 50 – 60 %:iin normaalista, joskin etäkäyntien määrä on kasvanut merkittä-

västi. Elektiivisen toiminnan ylösajoa on jatkettu, kuitenkin samanaikaisesti varautuen Covid 19 -epidemian toiseen aaltoon. Elektiivisen toiminnan tasoksi lähikuukausina arvioidaan keskimääräisesti noin 75 – 80 % normaalista. Viime viikoina Covid 19 -potilaiden määrä on ollut kasvussa, joten loppuvuodelle kohdistuu edelleen merkittävä epävarmuus, miten rajoitustoimet purevat.

Hoitoonpääsy lain edellyttämässä ajassa heikentyi vuoden 2019 elokuun lopun tilanteeseen verrattuna vuodeosastolle odottaneiden osalta, mutta poliklinikalle jonottaneiden osalta tilanne hieman kehittyi.

Potilaan vapaaseen valintaan perustuen HUSista muihin sairaanhoitopiireihin siirtyneitä potilaita oli 4 569 potilasta ja näistä aiheutuneet kulut olivat tammi-elokuussa 8,6 milj. euroa. Potilaan vapaaseen valintaan perustuen muualta HUSiin hoitoon hakeutuneita oli tammi-elokuussa 6 297 potilasta ja näiden laskutus oli 7,3 milj. euroa. Tammi-elokuussa vapaan valinnan potilaiden nettolaskutus oli noin -1,3 milj. euroa.

Hoitoon saapumistapa ja läheteiden käsittely (hoidon tarpeen arviointi alle ja yli 21 vrk)

Tammi-elokuussa elektiivisten läheteiden määrä (190 538) väheni 9,4 % edellisvuodesta. Vuoden 2020 tammi-elokuussa oli yksi arkipäivä vähemmän, kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana ja arkipäiväkorjattuna lähetemäärän muutos oli -8,9 %. Keskimäärin tammi-elokuun jokaisena arkipäivänä HUSiin saapui 1 140 elektiivistä lähetettä. Läheteiden määrä vähentyi Psykiatria lukuun ottamatta kaikkien muiden yksiköiden osalta. Erikoissairaanhoidon päivystyskäyntien määrä (177 795) väheni 10,8 % edelliseen vuoteen verrattuna. Keskimäärin tammi-elokuussa erikoissairaanhoidon päivystyskäyntejä toteutui HUSin sairaaloissa keskimäärin 730 käyntiä päivässä.

Elektiivisellä läheteellä tammi-elokuussa saapuneista potilaista 56,9 % saapui terveyskeskuksen, 33,0 % yksityislääkärin lähettämänä ja muista sairaaloista tulleilla läheteillä 10,1 %. Edelliseen vuoteen verrattuna terveyskeskusten läheteiden osuus on laskenut 0,4 prosenttiyksikköä ja yksityislääkäreiden läheteiden osuus on kasvanut 0,5 prosenttiyksikköä.

Potilaan vapaaseen valintaan perustuen HUSiin saapui tammi-elokuussa yhteensä 4 202 lähetettä. Erikoisaloista eniten näitä läheteitä saapui psykiatria (2 444 kpl), kirurgiaan (467 kpl), sisätaudeille (291 kpl) ja silmätaudeille (177 kpl).

Läheteistä saatiin käsiteltyä tammi-elokuussa hoitotakuun puitteissa 98,1 %. Sairaanhoitoalueista paras tilanne elektiivisten läheteiden käsittelyssä (ilman asiantuntijakonsultaatioita) oli Hyvinkäällä, missä 98,9 % läheteistä saatiin käsiteltyä 21 päivän määräajan puitteissa. Heikoin tilanne oli Porvoon sairaanhoitoalueella, jossa tammi-elokuun aikana

94,9 % läheteistä saatiin käsiteltyä hoitotakuun aikarajoissa.

Hoidon tarpeen arviointi/tutkimuksiin pääsy alle ja yli 3 kk

Terveystieteiden tutkimuskeskus asettaa enimmillään 3 kk:n odotusajan hoidon tarpeen arvioinnin edellyttämille erikoislääkärin arvioinneille ja diagnostisille tutkimuksille. Käytännössä määräaika tarkoittaa ensikäynnille pääsyä. HUSissa määräajan noudattaminen ei ole toteutunut täysin tavoitteen mukaisesti. Elokuussa hoitotakuu toteutui 78,6 prosenttisesti. Poliklinikahoitoon odottaneiden määrä, 25 077, laski 21,9 % verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohdan tilanteeseen, ja yli 3 kk odottaneiden määrä, 5 354, väheni 1,8 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna (8/2019: 5 450 ja 12/2019: 1 918).

Hoidon saatavuus ja hoitoonpääsy (hoitotakuu alle ja yli 6 kk sekä kaikki jonot yhteensä)

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaisesti osastohoitoon tai toimenpiteeseen tulee päästä 6 kk:n sisällä. HUSissa seurataan päivittäin hoitotakuun piiriin kuuluvia potilaita, joiden odotus ei ole päättynyt raportointikuukauden aikana. Hoitotakuu toteutui elokuussa 75,0 prosenttisesti.

Hoitotakuurajan ylittäneitä potilaita oli osastojonossa elokuun lopussa 4 828. Näistä erikoisaloista jonoryhmittäin tarkasteltuna kirurgiaan (2 290) ja silmätaudeille (1 901) odotti eniten potilaita. Kurkku-, nenä- ja korvataudeille odotti 316 potilasta, sisätaudeille 36 potilasta, urologiaan 16 potilasta ja naisten taudeille 15 potilasta. Keuhkosairauksiin odotti kuusi potilasta ja lastentaudeille viisi potilasta. Psykiatria odotti kaksi potilasta ja neurologiaan yksi potilas. Hoitotakuussa pysyminen on enimmäkseen HYKS-sairaanhoitoalueen ongelma, mutta tänä vuonna jonot ovat kasvaneet muillakin sairaanhoitoalueilla. Lohjalla oli 325, Porvoossa oli 148 ja Hyvinkäällä oli 106 potilasta odottanut hoitoonpääsyä yli 6 kk.

Osastohoitoon odottaneiden määrä, 19 323 kasvoi 4,2 % verrattuna edelliseen vuoteen ja yli 6 kk odottaneiden määrä, 4 828 kasvoi 354,2 % verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohdan tilanteeseen (8/2019: 1 063 ja 12/2019: 1 121).

Sähköiset palvelut

Koronaepidemian seurauksena elektiivistä toimintaa on pyritty siirtämään mahdollisimman paljon etävastaanottoina toteutettavaksi. Tämä näkyy sähköisten palveluiden käytön merkittävänä kasvuna erityisesti vuoden 2020 huhtikuusta alkaen. Kokonaisuudessaan sähköisten palveluiden käyttö lisääntyi tammi-elokuussa yli 800 % edelliseen vuoteen verrattuna ja sen laskutus kasvoi lähes 650 %. Sähköisten palveluiden osuus HUSin omasta palvelutuotannosta tammi-elo-

kuussa oli 3,1 %, kun se edellisen vuoden vastaavana ajankohtana oli 0,3 %.

Psykiatriassa käytetään omaa toimenpiteisiin perustuvaa tuotteistusta eikä siellä käytetä eKäyntityypeistä kuin eHoito-ohjelmaa (nettiterapiassa) ja eSeurantaa. Tämän vuoksi psykiatriassa lääkärin/hoitajan/erityistyöntekijän etänä pitämät vastaanotot eivät näy ko. tilastoissa (pl. nettiterapia). Tammi-elokuun osalta arvioidaan psykiatrian etävastaanottojen (179 000 kpl) laskutussummaksi noin 30,2 milj. euroa. Jolloin kasvua edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta arvioidaan tulleen 180 % ko. palvelutoimintojen lukumäärissä ja yli 260 % kokonaislaskutuksessa.

Tuottavuus

Vuonna 2020 kokonaistuottavuuden kehitystä seurataan kustannus per potilas -tunnusluvulla. Tammi-elokuussa HUSin kustannus per potilas on ollut 2 586 euroa, kun se edellisen vuoden vastaavana ajankohtana oli 2 525 euroa, kasvua edelliseen vuoteen on 2,4 % (deflatoimaton). Deflatoiduin arvo on kasvua edelliseen vuoteen oli 2,0 % (Tilastokeskus: Julkisten menojen hintaindeksi, kuntayhtymä terveydenhuolto, kerroin 1,004). Tavoitteena on, että kustannus per potilas laskeutuu HUS tasolla -1 % verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan.

Talousarviossa vuodelle 2020 asetetut oman palvelutuotannon hinnat ovat keskimäärin 1,3 % korkeammat kuin vuonna 2019. Tammi-elokuussa 2020 toteutunut oman palvelutuotannon keskihinta oli suunnilleen ennallaan (-0,03 %) suhteessa edellisen vuoden vastaavan ajankohdan keskihintaan. Osataan palveluiden toteutunut käyttö on tammi-elokuussa poikennut talousarviossa suunnitellusta, useiden tuoteryhmien volyyymi on laskenut, poikkeuksena sähköisten palveluiden volyyymi on kasvanut selvästi. Volyymin laskua useissa tuoteryhmissä selittää Apotin käyttöönotto ja elekttiivisen toiminnan supistaminen koronaepidemian vuoksi. Volyymiosuudet tuoteryhmien välillä ovat edellisen vuoden kaltaiset.

Tuloskehitys ja investoinnit

Jäsenkuntien maksuosuudet milj. eur	2020 Ennuste	2020 Talousarvio	2019 Tilinpäätös
Espoo	273	279	278
Helsinki	644	677	666
Vantaa	241	247	245
Kaikki jäsenkunnat yhteensä	1 719	1 797	1 782

Kumulatiivisesti jäsenkuntien maksuosuuslaskutus (ml. ostopalvelut) alitti talousarvion 75,5 milj. euroa (6,4 %). Jäsenkuntien maksuosuuslaskutus laskeutui edellisen vuoden tammi-elo-

kuun toteumasta 4,5 % (52,6 milj. euroa). Verrattuna edelliseen vuoteen jäsenkuntien palveluiden määrällisen kysynnän vaikutus laskutuksen laskuun oli -6,4 %, ja valikoima-/hintatason vaikutus oli +1,3 %. Vuosimuutoksesta 0,6 %-yksikköä aiheutui ostopalveluista.

Muiden kuin jäsenkuntamaksajien laskutus (123,1 milj. euroa) toteutui tammi-elokuussa 9,9 milj. euroa (7,4 %) talousarviota pienempänä. Muiden sairaanhoitopiirien tammi-elokuun laskutus alitti talousarvion 3,6 milj. euroa (6,4 %) ja ERVA-alueen laskutus alitti talousarvion 3,0 milj. euroa (5,7 %). Muiden maksajien talousarvion toteutumisessa on jatkuvaa epävarmuutta, koska vaativien erityistason hoitojen laskutuksen suuruus yhteensä ja erityisesti kohdentuminen eri maksajille vaihtelee kuukausittain ja vuosittain.

Tammi-elokuussa sitovat nettokulut ylittivät talousarvion 3,6 % (43,9 milj. euroa). Toteutunut kumulatiivinen talousarvioylitys johtuu pääasiassa toimintakulujen talousarvioylityksestä ja maksutuottojen sekä muiden kuin jäsenkuntamaksajien laskutuksen talousarvioalituksista. Sitovat nettokulut kuitenkin alittivat talousarvion sekä elokuussa (0,9 %) että heinäkuussa (1,9 %).

Toimintakulut ylittivät talousarvion 1,8 % eli 28,5 milj. euroa. Kululajikohtaisesti tarkasteltuna tammi-elokuussa henkilöstökulut ylittivät talousarvion 12,5 milj. euroa (1,4 %). Palvelujen ostot ylittivät talousarvion 24,0 milj. euroa (7,8 %), josta ICT-palveluiden osuus on 12,5 milj. euroa. Ylityksestä 4,1 milj. euroa johtui laskutusjärjestelmästä, 4,7 milj. euroa PilviHarpista ja 1,9 milj. euroa Win10-asennuksista. Apotin käyttöönoton siirtyminen aiheuttaa päällekkäisiä tietojärjestelmäkustannuksia. Tarvikekulut alittivat talousarvion 9,4 milj. euroa (3,0 %). Poistot ja arvonalentumiset alittivat talousarvion 0,8 milj. eurolla (1,1 %). Tilikauden tulos oli 142,5 milj. euroa alijäämäinen (TA -23,1 milj. euroa). Tilikauden tulos oli 119,4 milj. euroa talousarviota heikompi.

Investoinnit

Siltasairaalan investoinnin vuoden 2020 kustannukset tulevat ylittämään 10 milj. eurolla. Ylitys johtuu projektijohtourakoitsijan antamien kassavirtaennusteiden virheestä. Siltasairaalan koko kustannusarvio on tästä riippumatta edelleen hyväksytyin budjetin mukainen. Muissa investoinneissa ei ennakoita vastaavan mittakaavan alituksia, joilla ylitysarvio olisi katettavissa.

Koronaepidemia on aiheuttanut kiireellisiä budjetin ulkopuolella toteutettuja tutkimus- ja hoitolaitteiden hankintoja riittävän tehohoitokapasiteetin ja testausvalmiuden takaamiseksi. Investointeina käsiteltäviin epidemiasta aiheutuviin hankintoihin liittyy loppuvuoden osalta edelleen epävarmuuksia hankintojen ajoittumisen ja mm. sen osalta, saadaanko laitekus-

tannuksiin täysi tai osittainen korvaus valtion varoista. Vahvistettu 240 milj. euron investointiohjelma sisältää ns. koronalaitehankkeita 3 milj. euroa. Sen lisäksi käyttöomaisuuteen kirjattavia laboratorioanalytiikan laitteita arvioidaan vuoden 2020 loppuun mennessä hankittavaksi HUSin rahoituksella vielä noin 3 milj. eurolla. Talousarvion investointiosasta valmistellaan syyskauden aikana muutosesitys hallitukselle ja edelleen valtuustolle.

(1 000 euroa)	TA 2020	TOT 1-8/2020	TA 1-8/2020	Poikkeama
Rakennukset	164 060	100 815	75 000	25 815
Laitteet	43 280	13 855	10 700	3 155
Tietojärjestelmät	28 850	14 029	14 500	-471
Osakkeet ja osuudet	3 810	3 377	3 800	-423
HUS Yhteensä	240 000	132 076	104 000	28 076

Toiminnan riskit

Ulkoinen toimintaympäristö

Hallitus on tehnyt esityksen, jonka mukaan Suomessa toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistus ja perustetaan maakunnat. Hallituksen esitysluonnos on lähetetty lausuntokierrokselle kesäkuussa 2020. Sote-uudistukseen sen lopputuloksesta riippuen sisältyy riskejä HUSin tuleville toimintaedellytyksille, joita on vaikea ennakoita, maakuntamallin lopullisen muodon ja Uudenmaan erilliskorjausten toteutuksen yksityiskohtien ollessa vielä epävarmoja.

Merkittävä vaikutus HUSin toimintaan tarkastelukaudella on edelleen ollut joulukuussa 2019 alkanut koronavirus -epidemia. Ensimmäinen koronavirus (Covid-19) tartunta Suomessa vahvistettiin tammikuun 2020 lopussa. Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronavirusepidemian pandemiaksi maaliskuussa 2020. Tämän jälkeen käynnistyivät valtakunnalliset rajoitus- ja suojaamistoimet. HUS jatkoi oman toiminnan kannalta sopeutumistaan olosuhteisiin. Pandemiatilanne aiheutti HUSille toiminnallisia, liiketoimintaan ja palveluprosesseihin kohdistuvia riskejä (kts. Toiminnan, liiketoiminnan ja palveluprosessien riskit).

Tartuntatautilain muuttamisesta on tullut tarkastelukauden aikana lausunnonhallituksen esityksiä. Covid-19-mobiilisovellushanketta koskevassa esityksessä ehdotettiin säädettäväksi koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämistä ja katkaisua tehostavasta altistuneiden tunnistusjärjestelmästä. HUS on antanut lausunnon esityksestä kesäkuussa 2020 ja laki on vahvistettu heinäkuussa 2020. Koronavilkku -mobiilisovellus on julkaistu 31.8.2020. Niin ikään lausuntopyyntöä on pyydetty tartuntatautilain muuttamisesta väliaikaisesti Covid-19 -epidemiaan liittyen mm. velvoittavasta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden (julkiset ja yksityiset) ohjauksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt kesäkuussa lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Säädösmuutokset koskevat valmiuden koordinoitua ja tilannekuva sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lausunnot pyydettiin toimittamaan 4.9.2020 mennessä.

Potilasvakuutuksessa tapahtuu vuonna 2020 merkittävä kansallisen tason muutos potilasvakuutuskeskuksen lopettaessa vakuutusturvan tarjoamisen. HUSin hallitus teki 6.4.2020 päätöksen osaltaan sairaanhoitopiirien yhteisen omavakuutusyhtiön perustamisesta ja liittymisestä siihen. Vakuutusyhtiön perustamiseen liittyvä valmistelu on käynnissä parhaillaan ja yhtiön on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2021 alusta. Omavakuutusyhtiön kautta tavoitellaan toiminnallisia sekä kustannushyötyjä; riskin jakautumista, maksujen tasoittumista, ennakoitavuutta ja korvaustoiminnan läpinäkyvyyttä.

Sääilmät ovat nousseet viime aikoina korostuneesti esille yhtenä ulkoisen toimintaympäristön merkittävänä tekijänä. Tarkastelukaudella sääilmiöistä on aiheutunut kiinteistöille ja tiloille haittoja.

Maine- ja imago-riskit

Tilanteen ja toimintaympäristön haastavuus huomioon ottaen voidaan todeta HUSin onnistuneen välttämään suuria imago-riskkejä. Luottamus HUSin kykyyn hoitaa Covid -19 -pandemian aiheuttamia terveydellisiä ongelmia on säilynyt. Aktiivisella viestinnällä ja asiantuntijalausunnoilla HUS on kyennyt vahvistamaan kansalaisten luottamusta koko julkisen terveydenhuoltojärjestelmän kykyyn hoitaa potilaat parhaalla mahdollisella tavalla myös koronavirusepidemian aikana.

HUSin hankintoihin ja kilpailutuksiin liittyvät epäselvyydet ovat olleet tarkastelukaudella jälleen esillä mediassa. Toistuva laaja uutisointi kilpailutusten epäselvyyksistä voi vahingoittaa koko kuntayhtymän mainetta ja imagoa. HUS on lausunut kantansa julkisuudessa sekä ryhtynyt voimakkaisiin sisäisiin toimenpiteisiin hankinta- ja kilpailutusprosessien varmistamisen sekä sisäisen valvonnan tehostamisen osalta.

Toiminnan, liiketoiminnan ja palveluprosessien riskit

Koronapandemian takia tehdyt erityisjärjestelyt ovat vaikeuttaneet monia palveluprosesseja niin potilashoidossa kuin tukipalveluissakin. Monilla toimialoilla hoitovelka on kasvanut merkittävästi, mikä koronaviruksen kanssa yhdessä lisää toimintaan ja prosesseihin kohdistuvaa painetta. Tästä seuraa riskejä niin potilaille hoitoon pääsyn viivästymisen seurauksena, kuin myös henkilökunnalle pitkäaikaisen kuormituksen kautta.

Strategisten riskien osalta huoltovarmuuskulma on koronaepidemian yhteydessä jossain määrin realisoitunut valtakunnallisellakin tasolla. Keväällä tilanne näyttäytyi varsin hankalana. tarkastelukauden loppupuolta kohden tilannetta on saatu korjatuksi erilaisin valtakunnallisin toimenpitein. Samoin koulutetun ja pätevän henkilökunnan saatavuusriski on realisoitunut viimeisimpänä näyteenottohenkilökunnan osalta.

Lääketurvallisuus

Lääkkeiden toimitusvarmuus 99,4 % on pysynyt hyvällä tasolla 01-08/2020. Lääkkeiden toimitusvarmuuden turvaamiseksi HUS Apteekki on lisännyt omaehtoista velvoitevarastointia niiden lääkkeiden osalta, joita käytetään Covid 19-potilaiden hoidossa ja jotka eivät kuulu lakisääteisen velvoitevarastoinnin piiriin.

Lääkkeiden globaalit saatavuusongelmat heijastuivat myös HUS Apteekin toimintaan. Lääkkeiden saatavuusongelmia oli tammi – elokuussa 2020 HUS lääkevalikoimaan kuuluvista lääkkeistä 493 valmisteella (2019: 585 valmistetta) Saatavuuskatkoksia on tammi-elokuussa ollut yhteensä 632 kpl (2019: 832 kpl) Saatavuuskatkokset ja toimitusongelmat ovat kasvaneet Covid 19 -pandemian myötä. HUS Apteekki on yleensä pystynyt löytämään korvaavan valmisteen (vastaava geneerinen valmiste tai erityislupavalmiste), vain pieni osa saatavuusongelmista on näkynyt asiakkaalle asti.

Kiinteistöjen ja tilojen turvallisuusriskit

Covid -19 ja siihen liittyvä valmiustilan nostaminen on edelleen aiheuttanut järjestelyitä myös kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuteen liittyen (mm. kulunvalvonnan tehostaminen, kulkureittien rajoittaminen, neuvonnan ja opastamisen kehittäminen, näyteenottopisteiden turvallisuusjärjestelyt ja telttarakaisut). Covid -potilaiden lisääntyminen vaikuttaa väistämättä myös sairaalakiinteistöjen palo- ja poistumisturvallisuuteen, turvallisuusnäkökohdat pyritään mahdollisimman hyvin huomioimaan yksiköiden toiminnan ja myös varasairaalatoimintojen suunnittelussa.

Kiinteistötekniisiä häiriöitä todettiin joitakin tarkastelukaudella. Etenkin kesän aikana ilmeni useampia häiriötilanteita sääillmiöiden seurauksena. Kiinteistötekniikkaan ja rakennuttamiseen/korjausrakentamiseen liittyi joitakin ongelmatilanteita. Potilaille tai henkilökunnalle ei aiheutunut tilanteista välitöntä haittaa taikka vaaraa. Taloudelliselta tappiolta vältyttiin, joskin osassa tapauksia vakuutusprosessi on vielä keskeneräinen.

Tietoturvallisuuden ja tietohallinnon riskit

HUSin tietoteknistä ympäristöä on valvottu ja havaintojen perusteella on tehty sekä korjaavia toimenpiteitä tietoturvariski-

tason pienentämiseksi että tietoturvatapahtumien käsittelemiseksi. Tietotekniikkaan liittyviä merkitykseltään merkittäviä ja vakavia HaiPro-ilmoituksia oli kymmenen, joista Apottiin liittyviä yhdeksän ja puhelinliikenteeseen yksi. Yhteensä HaiPro-ilmoituksia tehtiin 119. Valviraan tehtiin 36 vaaratilanneilmoitusta, joista 35 koski Apotti potilastietojärjestelmää ja yksi laittilan korkeaa lämpötilaa. HUS Tietohallinto on jatkanut ISO27001 tietoturvallisuuden hallintajärjestelmän käyttöönoton valmistelua. Tietoturvallisuuden valvontajärjestelmän komponentteja on päivitetty.

HUSissa on tapahtunut tarkastelujaksolla yksi laajamittainen tietotekninen häiriö. 20.7.-22.7.2020 Terveyskylän ja Tietotalaan yhteydet internetiin olivat poikki. Häiriön vuoksi palvelujen julkaisuun käytetty kuormanjakoympäristö jouduttiin rakentamaan uudestaan. HUSin sharepoint -työtiloissa olevia tietoja on näkynyt muiden organisaatioiden käyttäjien hakutuloksissa tietyissä erittäin harvinaisissa olosuhteissa kahden kuukauden ajan. Tiedostot olivat pääsääntöisesti Intran tiedotteita.

Tulevaisuuden näkymät

Koronavirusepidemia ja toimet sen leviämisen estämiseksi ovat kääntäneet HUSin toiminnan ja talouden näkymät hyvin synkiksi. Kuntatalouden yleinen heikentyminen edellyttää myös HUSilta tehostamistoimia. HUS neuvottelee jatkuvasti valtioneuvoston kanssa koronaan liittyvien kustannusten kompensatiosta.

HUSin tulevaisuudelle epävarmuutta aiheuttaa myös sotevalmistelun ja linjausten keskeneräisyys. Kokonaisuutena tavoitteena on, että toimintatapoja ja rakenteita muuttamalla parannetaan HUSin kilpailukykyä, toiminnan tuottavuutta, palvelujen vaikuttavuutta ja asiakaslähtöisyyttä sekä samalla tehokkaasti hillitään jäsenkuntien erikoissairaanhoidon kustannusten kasvua. Vuoden 2021 alkuvuoden painopisteenä on hoitojonojen hallittu saattaminen lakisääteiselle tasolle. Hoitovelkaa siirtyy kuluvalta vuodelta vuodelle 2021.

HUSin hallitus hyväksyi 14.9.2020 pitämässään kokouksessa HUSin lausunnon sote-uudistuksen lakiluonnokseen. HUSin sote-lausunto keskittyy rahoitusmallin vakaviin ongelmiin. HUS näkee sote-uudistuksen tavoitteiden toteutumisen tärkeänä, mutta pitää ehdotettua rahoitusmallia täysin kestämatömänä. Esitys sisältää Uudenmaan palveluiden voimakkaan leikkauksen. Yhdenvertainen erikoissairaanhoido Uudella maalla ja HUSin erityistehtävät on turvattava. HUS ei näe sote-uudistuksen edistämistä mahdollisena ilman rahoitusmallin merkittävää muuttamista. Suomen johtavan ja ainoan laajasti kansainvälisellä tasolla toimivan yliopistosairaalan rahoitusleikkaus kohdistuisi viime kädessä koko maan kaikkein vaativinta hoitoa tarvitseviin potilaisiin.

Hoitojonojen saattaminen lakisääteiselle tasolle vaatii lisä- ja ylitöitä sekä tilaratkaisuja, joiden kustannukset ovat normaali-tasoa korkeampia. Koronan sekä väestön ikääntymisen myötä kuntasektori ajautuu tilanteeseen, jossa on löydet-tävä/laajennettava kustannustehokkaita ratkaisuja palvelui-den tuottamiseksi mm. etävastaanotot.

Kuntayhtymille vuodelle 2020 asetettavien tavoittei-den tilannekatsaus

1. Koronapandemian johdosta tarvittavien palautumissuun-nitelmien laatiminen ja mahdollisimman tehokas täytän-töönpano yhteistyössä PKS-kaupunkien kanssa sekä vaikutusten analysointi ja läpinäkyvä raportointi jäsen-kunnille.
  - palautumissuunnitelmien laatiminen ja täy-täntöönpano PKS-kaupunkien kanssa sovitut lin-jaukset huomioon ottaen.

Kuntien käytössä ajantasainen raportointi koronapandemi-asta: testauksen määrä, osastohoidossa olevien määrä, kuol-leiden määrä päivätasolla lähes reaaliajassa. Koronapande-miasta aiheutuneiden sairaanhoidon kustannusten raportointi ja analysointi toteutuvat suunnitellusti.

2. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaa-dittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa.

HUS Strato -yhteistyö toteutuu suunnitelman mukaisesti.

3. PKS-yhteisten tavoitteiden toteutumisesta, kokonaisin-vestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumi-sesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain PKS-rapor-toinnin yhteydessä.

Raportointi on toteutunut suunnitellusti.

4. Investointien kokonaistaso mitoitettava rahoituksellisesti kestävä tasolle.
  - selvitettävä investointiohjelman suurimpien hankkeiden osalta vaihtoehtoisia toteuttamis- ja rahoitusmuotoja ja sisällytettävä vaihtoehtotar-kastelu hankesuunnitelmaan.

HUSin investointiohjelma 2020 (240 milj. euroa) mitoitettiin uusien hankkeiden kustannusrasituksen keventämiseksi sel-västi alkuperäisiä suunnitelmia alemmas karsimalla ja siirtä-mällä kiireellisiäkin hanketarpeita. Tästä johtuen toimintavuo-den aikana on investointitason nostamiseen kohdistunut mer-kittäviä paineita. Välttämättömät investointiohjelman muutok-set 2020 pyritään hoitamaan siirtämällä edelleen eteenpäin ohjelmaan otettuja projekteja. Uusia rahoitus- ja toteutusmal-leja arvioidaan säännöllisesti sekä rakennus-, hoitolaite- että ict-investointien osalta.

5. Kunnilla vahva rooli HUS:n strategisten tavoitteiden ja mer-kittävien kehittämishankkeiden suunnittelussa sekä seu-rannassa.

HUS Stratossa määriteltyjen yhteisten tavoitteiden edistämi-nen: alueellisen yhteistyömallin määrittely ja toimeenpano,

palveluketjun kuvaaminen, digitalisaation edistäminen, toi-minnan ja talouden ohjaamisen kehittäminen raportoinnin kautta. Vuoden 2020 tavoitteita työstiin ryhmätöinä ennen koronapandemian alkua ja työ jatkuu osana muuta toiminnan kehittämistä siltä osin kuin on perusteltua.

Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymä (HSL)

Helsingin kaupungin omistusosuus

52 %

"Vuoden 2020 toinen osavuosisikatsaus perustuu pääosin kahdeksan kuukauden taloudellisiin toteumatietoihin ja niistä johdettuun vuositasen ennusteeseen. Koronapandemian aiheuttaman kriisin johdosta ennusteiden toteutumiseen sisältyy normaalia enemmän epävarmuutta. Erityisesti lipputulosten kehityksen ennustaminen on tässä vaiheessa erittäin haasteellista. Lipputulosten ennustetaan alittavan talousarvion 137,7 milj. euroa (35,2 %). Poikkeustilanteen kestoajalla on ratkaiseva merkitys lipputulosten kertymiseen. Tilikauden tuloksen arvioidaan olevan 75,0 milj. euroa alijäämäinen, kun talousarviossa oli varauduttu 23,2 milj. euroa alijäämään."

HSL:n tehtävänä on suunnitella ja järjestää toimialueensa joukkoliikennekokonaisuus ja edistää sen toimintaedellytyksiä, vastata Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta, vastata toimialueensa joukkoliikenteen markkinoinnista ja matkustajainformaatiosta, hyväksyä toimialueellaan noudatettava joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmä sekä liikenteen taksat, vastata matkalippujen tarkastuksesta, päättää ja hankkia toimialueensa bussi-, raitiovaunu-, metro-, lautta- ja lähijunaliikennepalvelut sekä huolehtia muista viranomaiselle säädetyistä tehtävistä.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2020 Ennuste	2019 Toteuma
Toimintatuotot	658 925	748 235
Toimintakulut	-716 477	-735 258
Toimintakate	-57 552	12 977
Tilikauden yli-/alijäämä	-75 031	-4 758
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	92,0	101,8
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	3,5	3,1
Vuosikate/poistot (%)	-328,1	73,9
Avainlukuja (1 000 euroa)	1-8 /2020 Toteuma	2019 Toteuma
Investoinnit	-12 746	-11 127
Oma pääoma	3 656	78 566
Pitkäaikaiset velat	50 000	0
Taseen loppusumma	173 832	187 200
Kassavarat	30 627	16 043

Hallitus

Puheenjohtaja: Rautava Risto

Varapuheenjohtaja: Hertell Sirpa

Jäsenet: Aarnio Antti, Erämaja Elias, Haglund Iida, Kantola Tarja, Kauppinen Sirpa, Mithiku Hanna, Pasanen Amanda, Pasterstein Dennis, Rehnström Kristian, Rokkanen Sakari, Sinisalo Pekka, Ylikahri Ville

Varajäsenet: Ahsanullah Tarik, Hyrkkö Saara, Hämäläinen Sanna, Isola Samuli, Jokinen Sini, Kälviä Kari, Lindroos Kikka, Liukkonen Pasi, Merjola-Repo Nina, Ollila Riitta, Palomäki Ulla, Rantanen Tuomas, Tuhkanen Sanna, Tuominen Aino,

Toimitusjohtaja: Rihtniemi Suvi

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

Koronan seurauksena matkustajamäärät ovat vähentyneet merkittävästi. Liikennepalvelu on kuitenkin pyritty turvaamaan ja paikoin on myös lisätty liikennettä riittävän matkustusväljyyden mahdollistamiseksi, esimerkiksi metron ruuhkan vuoroväliä on jatkettu ruuhkan laidoilla. HSL on laatinut erilaisia skenaarioita matkustajamäärien kehitykselle vuonna 2020 (vertailu edelliseen vuoteen 2019):

Miljoona nousua	Nousua milj.	Muutos milj.	Muutos- %
Täysi palautuminen syksyllä	313	-83	-21,0
Nopea palautuminen lähes ennalleen (ske 1)	295	-102	-25,6
Merkittävä lasku	260	-137	-34,5
Hitaampi osittainen palautuminen (ske 2)	276	-121	-30,6
Jyrkkä ja pysyvämpi lasku (ske 3)	263	-134	-33,7

Kaikilla skenaarioilla on merkittäviä vaikutuksia lipputulosten kertymiseen, joista todennäköisimpänä tällä hetkellä pidetään keskimmäistä "Merkittävä lasku".

Tuloskehitys ja investoinnit

Vuoden 2020 toinen osavuosisikatsaus perustuu pääosin kahdeksan kuukauden taloudellisiin toteumatietoihin ja niistä joh-

dettuun vuositasen ennusteeseen. Koronapandemian aiheuttaman kriisin johdosta ennusteiden toteutumiseen sisältyy normaalia enemmän epävarmuutta. Erityisesti lipputulojen kehityksen ennustaminen on tässä vaiheessa erittäin haasteellista. Lipputulojen ennustetaan alittavan talousarvion 137,7 milj. euroa (35,2 %). Poikkeustilanteen kestoajalla on ratkaiseva merkitys lipputulojen kertymiseen.

Valtion tukea odotetaan saatavan 43,6 milj. euroa ja muita tukia 0,4 milj. euroa talousarviota enemmän, mutta muissa tuloissa ennustetaan 2,4 milj. euron alitusta talousarvioon nähden, suurin alitus näissä tarkastusmaksuiloissa, 1,2 milj. euroa (22,3 %).

Toimintamenoissa säästöjä arvioidaan tulevan 42,9 milj. euroa (5,7 %), suurimpana näistä operointikustannukset, 37,6 milj. euroa (7,0 %). Myös muissa palvelujen ostoissa tulee säästöjä, yhteensä noin 4,0 milj. euron (10,8 %) verran. Pie-nempiä säästöjä on syntymässä myös muissa kuluissa.

Edellä mainituista syistä johtuen tilikauden tuloksen arvioidaan olevan 75,0 milj. euroa alijäämäinen, kun talousarviossa oli varauduttu 23,2 milj. euron alijäämään.

Investointien arvioidaan alittavan talousarvion 3,4 milj. eurolla ja olevan 18,7 milj. euroa (TA 22,1 milj. euroa).

Raportointijaksolla jo nostetun 50 milj. euron lainan sekä valtiolta odotetun ylimääräisen tuen (koronan aiheuttamiin tulonmenetyksiin) avulla maksuvalmius säilyy hyvänä tilivuoden loppuun asti. Valtion lisätalousarviossa suurille kaupunkiseuduille myönnetyn tuen hakuprosessi on käynnissä. Tuki suurille kaupunkiseuduille on yhteensä 70 milj. euroa ja siitä HSL:n osuus selviää syksyn aikana.

Ympäristöasioiden hallinta

HSL:n liikenteessä on nyt 50 sähköbussia, kuluvan vuoden syyskuussa liikenteeseen saadaan 9 sähköbussia lisää sekä vuoden lopussa 14 sähköistä telibussia. Lisäksi aloitetaan koeliikenne uudella sähköbussilla syyskuun aikana, jolloin vuoden 2020 lopussa HSL:n liikenteessä on yhteensä 74 sähköbussia. Ympäristöbonusjärjestelmää päivitetään mm. tutkimushankkeiden avulla.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Koronaviruspandemia on vaikuttanut merkittävästi HSL:n toimintaan ja talouden kehitykseen kuluvana vuonna ja vaikutukset heijastuvat merkittävästi myös tulevaan kehitykseen. Liikennöintiä on sopeutettu sopimusten sallimissa puitteissa (kevällä siirtyminen aiemmin kesäliikenteeseen jne.). Liikenteen palvelutaso on kuitenkin pyritty turvaamaan ja paikoin on myös lisätty liikennettä riittävän matkustusväljyyden mahdol-

listamiseksi, esimerkiksi metron ruuhkan vuoroväliä on jatkettu ruuhkan laidoilla.

Asiakkaiden keskeiset korona-ajan huolenaiheet joukkoliikenteessä liittyvät ruuhkaan, puhtauteen ja muihin matkustajiin. HSL:n toimenpiteitä on valmisteltu ruuhkainformaation tarjoamiseksi ja pintojen ja ilman puhtautta edistävien uusien toimenpiteiden selvittämiseksi. Muihin matkustajiin liittyvinä toimenpiteinä HSL:ssä viestitään aktiivisesti matkustajien turvallisuusohjeista. Maskien käytön lisääntyminen on tärkeää luottamuksen kannalta. Elokuun asiakaskyselyssä 78 % asiakkaista on sitä mieltä, että joukkoliikenteessä tulisi käyttää maskia. Syyskuun alun tilanteessa noin 30-40 % matkustajista käyttää maskia. Maskien käyttöön kannustetaan mm. näkyvällä matkustajainformaatiolla, kuulutuksin ja ilmaismaskien pop-up-jakeluilla.

Koronaviruspandemia on vaikuttanut merkittävästi HSL:n toimintaan ja talouden kehitykseen kuluvana vuonna ja vaikutukset heijastuvat merkittävästi myös tulevaan kehitykseen. HSL:n lipputulot jäävät vuonna 2020 noin 35 % tulosarviosta eli lähes 140 miljoonaa euroa lipputulotavoitteesta. Tammi-helmikuun myynti toteutui odotetusti, mutta maaliskuussa korona romahdutti myynnin, joka ei ole palautunut normaaliksi. Ennusteen mukaan myynti jää loppuvuodelta edelleen yli 30 % alle normaalitason.

Erilaisia hankkeita ja suunnitelman mukaista toimintaa kuitenkin edistetään koronasta huolimatta, mm:

- Junaliikenteen ensimmäinen kilpailutus on ratkaistu ja operaattorina jatkaa VR. Uuden sopimuksen mukainen liikenne alkaa kesällä 2021 ja nyt on käynnissä sopimuksen siirtymäkauden valmistelu.
- Sopimusneuvottelut Länsimetron 2. vaiheen liikennöinnistä ovat käynnistyneet keväällä HKL:n kanssa ja lisäsopimus saadaan valmiiksi syksyn 2020 aikana. Sopimuksessa näyttelee suurta roolia Sammalvuoren varikon vuokra, minkä kustannukset maksetaan liikennöintikorvauksen osana.
- Raide-Jokerin eli pikaraitiolinjan 550 liikennöinnin hankintatapapäätös tehtiin HSL:n hallituksessa touku-kuussa ja päätöksen mukainen sopimusvalmistelu on jatkunut kesän aikana. Sopimusneuvottelut sidosyksikösopimuksesta HKL:n kanssa on aloitettu.
- Syksyllä 2020 käynnistyvät Tuusulanväylän, metron jatkeen ja Laajasalon linjastosuunnitelmat. Linjastosuunnittelun osallistamis- ja vuorovaikutusprosessia on kehitetty vuoden 2020 aikana ja työtä jatketaan vuoden 2020 loppuun saakka.
- Elokuun markkinointikampanjassa lanseerattiin HSL-kortin verkkolatausmahdollisuus. Korona on muuttanut

fyysisten ja digitaalisten myyntikanavien suhteita merkittävästi. Digikanavien osuus kokonaismyynnistä on noussut nyt yli 50 %:n ja nousee ensi vuonna oletettavasti jopa 70 %:iin.

- Lähimaksun pilottilaitteita varten on tehty hankinta ja pilotti toteutetaan Suomenlinnan lautalla vuoden 2021 aikana.
- MAL 2019 -suunnitelman jatkotyönä käynnistetyt ensimmäiset esiselvitykset tiemaksuista on julkaistu. Taustatiedon kokoamista jatketaan ja valmistaudutaan lainsäädäntötyön aloitukseen.
- Kestävän liikkumisen tavoitteita on edistetty. Pyöräilyn viestintä- ja markkinointistrategia vuosille 2021-2025 valmistui yhteistyössä Helsingin seudun kuntien ja pyöräilyjärjestöjen kanssa. Reittioppaan lokakuussa julkaisutavassa uudessa versiossa pyöräily ja kävely nousevat automaattisesti reittiehdotusten yläpään, jos matka ei ole pyöräilylle tai kävelyllä liian pitkä.

Kuntayhtymille vuodelle 2020 asetettavien tavoitteiden tilannekatsaus

1. Koronapandemian johdosta tarvittavien palautumissuunnitelmien laatiminen ja mahdollisimman tehokas täytäntöönpano yhteistyössä PKS-kaupunkien kanssa sekä vaikutusten analysointi ja läpinäkyvä raportointi jäsenkunnille.
  - palautumissuunnitelmien laatiminen ja täytäntöönpano PKS-kaupunkien kanssa sovitut linjaukset huomioon ottaen.

Vallitsevassa tilanteessa kriisin hallinta ja erilaisten skenaarioiden laatiminen ovat ajankohtaisia. Palautumissuunnitelmien laatiminen ja täytäntöönpano tulevat ajankohtaisiksi, kun akuutti kriisi on ohi. Tällä hetkellä on tärkeintä varmistaa, että ei tehdä ratkaisuja, jotka tekevät palautumisen vaikeaksi.

HSL:ssä on perustettu post-koronaryhmä, jonka tehtävänä valmistella ratkaisuja asiakkaiden turvallisuuden ja luottamuksen palauttamiseksi joukkoliikenteeseen.

2. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaadittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa.

HSL:n näkemyksen mukaan on tärkeää, ettei vallitsevassa tilanteessa tehdä ratkaisuja, jotka ovat strategian vastaisia.

HSL:n hallitus arvioi toiminta- ja taloussuunnitelmassa sekä tuloskortissa HSL:lle asetettujen tavoitteiden saavuttamista säännöllisesti osavuosisiksausraportoinnin yhteydessä. Akuuttia tilannetta seurataan myös kuukausittain normaalin kuukausiraportoinnin yhteydessä.

PKS-raportointia ja jäsenkuntien raportointia tehdään PKS-yhteisön ja jäsenkuntien pyytämien aikataulujen ja raportointiohjelmien mukaisesti.

3. PKS-yhteisten tavoitteiden toteutumisesta, kokonaisvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain PKS-raportoinnin yhteydessä.

HSL raportoi PKS-yhteisölle raportointiohjelmien mukaisesti.

4. Lippu- ja vyöhykeuudistuksen vaikutusten seuranta; valtuustokauden 2017–2021 aikana tehdään selvitys vaikutuksista matkustajamääriin ja kuntaosuuksiin sekä niihin perustuvat toimenpide-ehdotukset.

Vyöhykeuudistuksen vaikutukset vuoden seurannalla on tehty. HSL ei enää seuraa vain vyöhykeuudistuksen vaikutuksia vaan seuraa sitä osana koko tariffijärjestelmän toimivuutta. Kuntaosuudet perustuvat osittain matkustustutkimuksiin, joita ei voida akuutissa koronatilanteessa tehdä. Kuntaosuudet perustuvat viimeisimpiin käytävissä oleviin tietoihin.

5. Toiminnassa tulee huomioida koko liikennejärjestelmän toimivuus.

MAL-yhteistyö kuntien ja valtion kanssa varmistaa osaltaan liikennejärjestelmän toimivuutta.

MAL 2023 -puiteohjelman työstäminen on käynnistetty MAL-projektiryhmässä ja maankäytön ja asumisen ryhmissä sekä HSL:n liikennejärjestelmäryhmässä. Puiteohjelma toimii työsuunnitelmana MAL 2023-työlle ja siinä määritellään, miten suunnittelua tehdään (prosessi ja vaiheet, suunnittelun aikajänne); miten suunnittelu organisoidaan ja resursoidaan; mihin suunnitelmiin, ohjelmiin ja muihin lähtökohtiin se pohjautuu; miten MAL-suunnittelu rajautuu suunnittelutasona ja mitä seudulle keskeisiä teemoja on syytä erityisesti käsitellä tulevalla kierroksella.

6. Joukkoliikennettä täydentäviä liikkumispalveluja kehitetään yhteistyössä palveluja tuottavien yritysten kanssa.

Liikkumispalveluja kehitetään niissä rajoissa joissa toimivaltainen viranomais voi toimia. HSL:n tavoitteena on päivittää HSL:n MaaS-toiminnan strategiset linjaukset syksyn 2020 aikana.

Molemmat IdeaLabiin valitut liikkumispalveluiden pilotit on saatu päätökseen. Potkulautapilotti päättyi jo 2019 loppuvuodesta ja ViaVan kutsukyytikokeilu päättyi keväällä 2020.

HSL on avannut jo aiemmin kaupallisille toimijoille avoimen lipunmyyntirajapinnan (OpenMaaS), jota käyttävien kumppaneiden määrä on kasvussa. Tällä hetkellä lippuja myy viisi toimijaa.

HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Helsingin kaupungin
omistusosuus

57,6 %

”Talousarviovuonna käynnistettiin Mini-Sortti-asemiin perustuva yhteistyö Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy:n kanssa, jolla valmistellaan uuden konseptin mukaisten Sortti-asemien perustamista kierrätyskeskuksen toimitilojen yhteyteen ja 10:n vuoden investointiohjelman mukaisen Sortti-Kierrätystavaratalon toteuttamista”

HSY:n tehtävänä on hoitaa jäsenkuntiansa jätelain mukainen jätehuolto ja siihen liittyvä toiminta, toimia vesihuoltolaissa tarkoitettuna vesihuoltolaitoksena, joka huolehtii vesihuollosta toiminta-alueellaan, huolehtia jäsenkuntiansa ilmansuojelun seuranta-, tutkimus- ja suunnittelu- sekä koulutus- ja valistustehtävistä sekä hoitaa jäsenkuntien sille antamat muut kuntayhtymän toimintaan liittyvät yhteiset tehtävät.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2020	2019
HSY yhteensä	Ennuste	Toteuma
Toimintatuotot	379 269	379 772
Toimintakulut	-187 992	-183 461
Toimintakate	193 577	198 537
Tilikauden yli-/alijäämä	6 264	28 887
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	202,0	204,5
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	13,0	12,0
Vuosikate/poistot (%)	105,0	129,2
Avainlukuja (1 000 euroa)	1– 8/2020	2019
HSY yhteensä	Toteuma	Toteuma
Investoinnit	-152 126	-256 079
Oma pääoma	735 412	707 998
Pitkäaikaiset velat	1 645 399	1 560 399
Taseen loppusumma	2 596 509	2 502 938
Kassavarat	-5	16 837

Hallitus

Puheenjohtaja: Nygård Mia

Varapuheenjohtaja: Stranius Leo

Jäsenet: Korpela Minna, Kotila, Pirkko, Krabbe Johanna, Kuusela Minna, Kuusisto Kari, Louhelainen Kirsi, Niiranen Matti, Parviainen Tarmo, Pasanen Amanda, Portin Anders, Saarikangas Markku, Vuorela Antti

Varajäsenet: Ahola Marja, Airaksinen Jussi, Annala Antti, Ihalainen Samu, Jungner-Nordgren Anna, Kantola Anna-Mari, Kerola Hannele, Knaapi Emilia, Lahti Timo, Miettinen Taisto, Ohela Mikko, Suihkonen Tuomas, Tuominen Aino, Weckman Markku

Toimitusjohtaja: Inkinen Raimo

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

Talousvettä pumpattiin tammi-elokuussa 64,3 miljoonaa m³, joka on 1,9 % vähemmän kuin viime vuoden vastaavana ajanjaksona. Tämän arvioidaan osittain johtuvan koronapandemiasta. Koko vuoden vedenpumpauksen ennustetaan toteutuvan talousarvion suuruisena 96,4 miljoonaa m³. Koko vuoden laskutettavan volyymin ennustetaan olevan talousarvion suuruinen (75,3 miljoonaa m³). Jätevesien käsittelyn ennustetaan toteutuvan 155,6 miljoonan m³ suuruisena, 10,4 % talousarviota suurempana (140,9 m³) runsaista sateista johtuen.

Raportointikaudella HSY:n asiakaskiinteistöillä tehtiin 5,7 miljoonaa astiatyhjennystä ja kuljetettiin 256 026 tonnia jätteitä. Vuosiennusteen mukaan astiatyhjennyksiä tehdään 8,5 miljoonaa kappaletta, 3,9 % talousarviota vähemmän. Sekajätteen tyhjennysmäärä on vähentynyt, mutta muiden jätteiden tyhjennysmäärät ovat pääsääntöisesti kasvaneet. Muovin tyhjennysmäärät ovat kasvaneet 39 % edeltävän vuoden samasta aikajaksosta.

Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksessa vastaanotettiin jätteitä yhteensä 256 010 tonnia. Viime vuoden samasta aikavälistä kasvua on 12 %, joka selittyy maa-aineksilla, kun taas esim. biojätteen määrä on 21 % viimevuotista alempi. Sortti-asemien asiakasmäärät nousivat alkuvuonna viime vuoden vastaavaan aikaväliin verrattuna 13 %. Vuositasolla asiakasmäärän ennustetaan olevan 14 % talousarviota enemmän.

Pääkaupunkiseudun ilmanlaatua mitattiin kahdeksalla pysyvällä ja kolmella siirrettävällä mittausasemalla, joilla seurataan tärkeimpien kaupunki-ilman epäpuhtauksien pitoisuuksia.

Tuloskehitys ja investoinnit

Tammi-elokuussa toimintatuottoja kertyi 250,2 miljoonaa euroa, 4,3 miljoonaa talousarviota enemmän. Vuosiennusteen mukaan tuottoja kertyi 379,3 miljoonaa euroa, 4,7 miljoonaa talousarviota enemmän.

Vesihuollon toimintatuotot olivat tammi-elokuussa 181,1 miljoonaa euroa ollen 3,2 miljoonaa euroa talousarviota suuremmat. Kasvua oli tammi-elokuussa etenkin liittymismaksuissa, 3,3 miljoonaa euroa talousarviota enemmän. Kasvu kohdistuu asuntorakentamiseen. Liittymismaksujen arvioidaan ylittävän vuositasolla talousarvion 1,5 miljoonalla eurolla. Jätevedenpuhdistuksen tuottojen arvioidaan vuositasolla olevan jonkin verran talousarviota suuremmat. Myös mullanmyynnin arvioidaan vuositasolla olevan 0,2 miljoonaa euroa vilkkaampaa johtuen aikaisesta keväästä ja koronan tuomasta vilkkaasta puutarhakunnostuksesta. Vesihuollon toimintatuottojen ennuste vuodelle 2020 on 275,7 miljoonaa euroa eli 4,2 miljoonaa euroa talousarviota suurempi.

Jätehuollon toimintatuottojen ennustetaan vuositasolla nousevan talousarvioon verrattuna noin 0,14 miljoonaa euroa. Tuottoja nostaa osaltaan kuljetuspalvelujen tuotot, joissa suurin nousu suoritteissa ja toimintatuotoissa on tapahtunut muovin ja kartongin osalta, jotka kerryttävät toimintatuottoja arviolta n. 0,9 miljoonaa euroa enemmän kuin mitä talousarviossa on esitetty. Toisaalta käsittelypalveluissa toimintatuottoja laskevat muun kuin kotitalousbiojätteen merkittävä määrän lasku, -57 %, sekä alkuvuoden alhainen sähkön hinta, metallin maailmanmarkkinahinnan lasku ja kuonan käsittelyn viivästyminen sekä koronatilanteesta johtuva NF metallien käsittelyn epävarmuus.

Raportointikauden toimintakulut olivat 114,9 miljoonaa euroa alittaen talousarvion 10,4 miljoonalla. Vuosiennusteessa kulujen arvioidaan olevan 188 miljoonaa euroa, 2,5 miljoonaa talousarviota pienemmät, johtuen koronapandemian takia peruutetuista tapahtumista ja matkoista.

Vesihuollon toimintakulut olivat tammi-elokuussa 64,2 miljoonaa euroa, 4,4 miljoonaa euroa talousarviota pienemmät. Henkilöstökulut olivat raportointijaksolla 1,2 miljoonaa euroa alle talousarvion, koska henkilöstösuunnitelma ei ole toteutunut suunnitellusti. Henkilöstökuluissa ennustetaan vuositasolla noin 0,5 miljoonan euron säästöä talousarvioon verrattuna. Palveluiden ostojen vuosiennusteen ennakoidaan jäävän talousarviosta 2,5 milj. euroa. Säästöä tulee Dämmanin vedenpuhdistuslaitoksen purkukustannuksista sekä Finnöon

pilaantuneiden maiden kuluista. Dämmanin kokonaiskustannus jää varaumaa pienemmäksi ja Finnöon ennakoidaan toteutuvan vasta osittain.

Energianhinta on tällä hetkellä alhaisella tasolla, energian vuosiennusteen arvioidaan toteutuvan 0,3 miljoonaa euroa talousarviota pienempänä. Metanolin hinnassa arvioidaan myös saatavan säästöä 0,3 miljoonaa euroa alhaisen öljyhinnan myötä. Jätevedenpuhdistuksella on puolestaan käynnissä ferrosulfaatin varmuusvarastointi, josta arvioidaan tulevan lisäkustannus talousarvioon nähdessä 0,5 miljoonaa euron edestä. Verkon isot vuotovahingot (esim. Harjutori, Roihuvuori) aiheuttavat ylityksen talousarvion vahingonkorvauksiin 1,0 miljoonaa eurolla. Kaivuukohteiden määrä on kasvanut, mikä on nostanut verkon lupamaksuja vuosiennustetta 0,2 miljoonaa euroa yli talousarvion. Koko vuoden toimintakuluennuste vesihuollossa ennustetaan olevan 102,6 miljoonaa euroa, 2,9 miljoonaa euroa talousarviota pienempi.

Jätehuollon toimintakulujen toteutuma oli 51,6 miljoonaa euroa, 3,5 miljoonaa euroa raportointikauden talousarviota matalampi. Toimintakulujen ennakoidaan nousevan kokonaisuudessaan jätehuollossa 0,7 miljoonaa euroa talousarviota suuremmiksi. Käsittelypalveluissa ylitystä tulee ympäristövastuuvarauksen lisäyksestä 1 miljoonaa euroa, mikä ei ollut tiedossa vielä talousarviota laatiessa, mutta toisaalta myös käsittelypalveluiden muutamien jätelajien vähentyneet jätemäärät johtavat kulujen vähenemiseen, mikä on huomioitu ennusteessa. Aluepalveluissa kuluennustetta puolestaan nostavat Sortti-asemien jättemäärien kasvun aiheuttamat jätteiden käsittely- ja kuljetuskustannukset ja myös tekstiilijätteen esikäsitteilyn aloittaminen, jota ei oltu huomioitu talousarviossa.

Raportointikauden tulos oli 27,4 miljoonaa ylijäämäinen. Vuosiennusteessa tulos on 6,3 miljoonaa euroa, 5,7 milj. euroa talousarviota matalampi. Tammi-elokuun investoinnit olivat yhteensä 152,1 miljoonaa euroa, josta 142,9 miljoonaa oli vesihuollon ja 8,3 miljoonaa euroa jätehuollon investointeja.

Vesihuollon Kaupunkilähtöisten investointien ennustetaan toteutuvan noin 16,6 miljoonaa euroa talousarviota suurempina. Jäsenkuntien investointitahti on jatkunut vahvana vuodelta 2019 tähän vuoteen ilman, että korona pandemia olisi toistaiseksi juurikaan vaikuttanut työmaiden etenemiseen. Raide-Jokerin rakennustöiden nopea tahti lähes kolmessakymmenessä työkohteessa ja laajuudenmuutokset niissä ovat aiheuttaneet kustannusten nousua vuositasolla. Lisäksi eräät muut suuret ja vaativat hankkeet (mm. Telakkaranta) ovat laajentuneet ja eri syistä muuttuneet alkuperäisistä arvioista.

Vedenhankinnan ja -puhdistuksen investoinnit alittanevat budjetin noin 1 miljoonalla eurolla johtuen pääosin Pitkäläkosken laitoksen kapasiteetin noston arvioitua hitaammasta käynnistymisestä; hankkeen toteutus on kuitenkin juuri käynnistyy-

nyt. Vedenjakelun uudisinvestoinnit ylittävät budjetin 6,2 miljoonalla eurolla johtuen pääosin Hiekkaharjun uuden vesitornin rakentamisen aikataulun viivästyisestä (kustannuksia siirtynyt vuodelta 2019 vuodelle 2020). Jätevedenpuhdistuksen investointien kustannusten ennustetaan toteutuvan talousarvioon verrattuna noin 13,5 miljoonaa euroa suurempina johtuen Blominmäen jätevedenpuhdistamon toteutuksen aikataulun ja kustannusten muutoksista. Kokonaisuutena vesihuollon investointien kokonaissumman ennustetaan ylittävän yhteensä 33,7 miljoonalla eurolla talousarvioon verrattuna.

Jätehuollon aluepalvelulähtöiset investoinnit keskittyvät Sortti-asemien ja Kivikon jätepalvelukeskuksen perus- ja perustamisparannustöihin. Talousarviovuonna käynnistettiin Mini-Sortti-asemiin perustuva yhteistyö Kierrätyskeskuksen kanssa, jolla valmistellaan uuden konseptin mukaisten Sortti-asemien perustamista kierrätyskeskuksen toimitilojen yhteyteen ja 10:n vuoden investointiohjelman mukaisen Sortti-Kierrätystavaratalon toteuttamista. Vantaan Koivukylän Mini-Sortin toteutus on viivästyessä, Espoon Mini-Sortin toteutus on sen sijaan käynnistynyt odotettua ripeämmin. Ruskeasannan Sortti-aseman yhteyteen valmistuu perustamisparannustöiden yhteydessä myös Koivukylän Mini-Sorttia tukevia toimintoja, kuten Mini-Sortin siirtolavahuolto. Sortti-asemien kulunvalvontaa ja itsepalvelua on samoin toteutettu arvioitua laajemmin. Aluepalvelulähtöisten investointien arvioidaan talousarviovuonna ylittävän yhteensä 0,4 miljoonalla eurolla.

Käsittelypalvelulähtöisissä investoinneissa toteutetaan jäteenkäsittelykeskuksen toiminnan varmistamiseen ja ympäristöhaittojen minimoimiseen liittyvät investoinnit, joiden arvioidaan alittavan 1,2 miljoonalla eurolla talousarvion johtuen muun muassa Ekomo-toiminnan edellyttämistä halli- ja kenttärakennusinvestoinneista, joiden toteuttaminen keskeytettiin tulevan Ekomo-toimijan päätettyä siirtää toimintansa aloituksesta päättämisen vuodelle 2021.

Jätehuollon muiden investointien arvioidaan alittavan talousarvio 4,4 miljoonalla eurolla, johtuen lähinnä Seutulaan rakennettavan jätteiden kuljetuksen keräysvälineiden ja niiden varasto- ja huoltohallin hankintojen sekä jätteenkuljetuksen logistiikkajärjestelmän toimituksen viivästyisestä. Kokonaisuutena jätehuollon investointien arvioidaan alittavan talousarvion noin 5,2 miljoonalla eurolla.

Kuntayhtymille vuodelle 2020 asetettavien tavoitteiden tilannekatsaus

Yhteiset tavoitteet:

1. Koronapandemian johdosta tarvittavien palautumissuunnitelmien laatiminen ja mahdollisimman tehokas täytäntöönpano yhteistyössä PKS-kaupunkien kanssa sekä

vaikutusten analysointi ja läpinäkyvä raportointi jäsenkunnille

- palautumissuunnitelmien laatiminen ja täytäntöönpano PKS-kaupunkien kanssa sovitut linjaukset huomioon ottaen
2. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaadittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa
  3. PKS-yhteisten tavoitteiden toteutumisesta, kokonaisuudesta sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain PKS-raportoinnin yhteydessä

HSY:n tavoitteet:

4. Tuottavuuden nousu vähintään 1,5 % / vuosi
  - läpinäkyvä tuottavuusmäärittely ja -laskenta
5. Vesihuollon osalta tavoitteena tulee olla tariffien reaalisten hinnankorotusten välttäminen
6. Investointien kokonaistaso mitoitettava rahoituksellisesti kestävä tasolle
7. Tehostetaan toimenpiteitä vesijohtoverkoston hävikin pienentämiseksi
8. Kehitetään jätteiden sivuvirtojen hyödyntämistä pääkaupunkiseudulla yhteistyössä palveluja tuottavien yritysten kanssa

Tämän hetken erittäin korkea investointitaso tuo haasteita rahoitukselle ja toisaalta paineita palvelutaksoihin.

HSY:n vuoden 2020 strategista tavoitteista 21 arvioidaan toteutuvan ja 11 tavoitetta ei toteutune:

Vesihuollon energiaomavaraisuus; Tavoite 79 %. Ennuste on 75 %. Tavoitteen ei ennusteta toteutuvan, koska virtaaman kasvu on lisännyt kulutusta jätevedenpuhdistuksessa ja oma tuotanto on hienoisesti laskenut.

Reklamaationratkaisun vasteaika; Tavoite on, että reklamaationratkaisun vasteaika on 90 %:ssa reklamaationratkaisusta alle 15 arkipäivää. Ennuste; < 90 % reklamaationratkaisusta vasteaika on alle 15 arkipäivää. Keskimääräinen vasteaikatoeuma oli tammi-elokuussa vesihuollossa 11,3 arkipäivää ja jätehuollossa 15,8 arkipäivää.

Digitaalisten palvelujen ja asiakasviestinnän laatu ja käyttö-

aste kaikissa kanavissa (laatu = käytettävissä 24/7 ja saavutettavissa saavutettavuusdirektiivin mukaisesti)

Tavoite on että < 40 % vesimittari-ilmoituksista tulee ei digitaalisesti (muutoin kuin etäluennan tai suoraan laskutusjärjestelmään linkitetyn asiakasportaalin kautta). Ennuste on, että 60 % vesimittari-ilmoituksista tulee ei digitaalisesti, koska uuden järjestelmän ominaisuuksia ei ole vielä saatu täysin käyttöön.

Tavoite on, että < 50 % jätepalvelutilauksista tulee ei-digitaalisesti. Tavoitteen ei ennusteta toteutuvan, koska kuljetuspalveluiden uusi tietojärjestelmä ei ole käytössä vielä vuonna 2020. Uusi järjestelmä saadaan osin tai kokonaan käyttöön vuoden 2021 aikana. Uusi sähköinen asiointikanava on osa järjestelmää. Myös nykyisessä järjestelmässä on sähköinen asiointikanava, mutta se ei ole täysin saavutettavissa 24/7.

Tavoitteena on myös, että sosiaalisen median kanavat ovat käytössä asiointikanavina ja digitaalisten tietopalvelujen käytettävyyttä on parannettu. Tämän tavoitteen ennustetaan toteutuvan vain osittain. Sosiaalisen median kanavat ovat käytössä, mutta käytettävyys ei ole 24/7 tasolla.

Vesihuollon omavaraisuusaste; Tavoite on 25 %. Ennuste on < 25 %, koska tulosta ja siten omaa pääomaa pienentää alaskirjaus poistetusta verkostosta.

Tuottavuus;

Vesihuollon toimintamenot/jäsenkaupunkien asukasmäärä; Tavoite 79 €/as. Ennuste 80 €/as, koska inflaation ja asukasmäärän kasvun ennakoitaan laskevan koronan myötä. Kiinteä kulutuso ei ole samassa vauhdissa.

Jätehuollon toimintamenot/käsittely jätemäärä; Tavoite on 159 €/tn. Ennuste > 175 €/tn, koska käsiteltävä jätemäärä (ilman maa-aineksia) on viimevuotista alempi.

Saneerausvelan määrä; Tavoitteena on, että saneerausvelka ei kasva. Ennuste; Saneeraus velka kasvaa vuoden 2020 aikana. Verkoston putkirikkojen määrä on ollut kasvussa eikä verkoston vuotavuus ole vähentynyt. Investointiohjelmassa vuodelle 2020 määritetty saneerausvolyymi on liian pieni, jotta saneerausvelkaa voitaisiin nopeasti pienentää.

Laskutetun vesimäärän suhde verkostoon pumpattuun vesimäärään; Tavoitearvo on 81 %. Ennustearvo on 78 %. Uuden laskutusjärjestelmän käyttöönoton ennakoitaan aiheuttavan vielä viivästyksiä laskutuksessa.

Hankintojen tehokkuus; Tavoitteena on, että hankintakorin kustannustaso laskee 1 % v.2017 tasosta. Ennuste on -0,3 %

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Operatiiviset riskit

Suurimpiin operatiivisiin riskeihin kuuluu merkittävä alueellinen vedenjakeluhäiriö. Riskienhallintatoimiin sisältyvät vedenjakelun ohjausjärjestelmän täysimääräinen käyttöönotto ja investointiohjelman mukainen toimintavarmuutta lisäävien laiteasemien ja rinnakkaisten vedenjakeluyhteyksien rakentaminen.

Vesihuollon veden- ja jätevedenpuhdistuksen kriittisten kemikaalien saatavuuden heikentyminen sekä ostopalveluiden ja materiaalien saantivaikkeudet on tunnistettu merkittäviksi operatiivisiksi riskeiksi.

Merkittäviin riskeihin kuuluvat pätevien avainhenkilöiden rekrytointivaikkeudet muuttuviin tarpeisiin sekä oman henkilöstön urapolun ja osaamisen kehittäminen. Henkilöstöriskejä vähennetään pitämällä yllä HSY:n mainetta hyvänä työnantajana.

Tietojärjestelmiin liittyvissä sopimuksissa varmistetaan tietojen siirrettävyys eri tietojärjestelmien välillä. Tietojärjestelmätoimittajien auditointi ja seuranta sekä yhteydenpito tietojärjestelmätoimittajiin kuuluu myös riskienhallintatoimenpiteisiin.

Vantaan Energia jätevoimalan mahdollinen toimintahäiriö on tunnistettu merkittäväksi riskiksi. Riskienhallintatoimenpiteisiin kuuluvat varautuminen ennakoimattomiin seisokkeihin Ämmäsuolla (kenttäalueiden varaaminen, paalivaraston hallinta ja jätteen paalaussopimukset) sekä voimalalle toimitettavan jätteen laadun tarkkailutoimenpiteet.

Vahinkoriskit

Suurimpia vahinkoriskejä ovat runkovesijohdon rikkoontumisen tai viemäroinnin aiheuttama merkittävä henkilö- tai omaisuusvahinko kolmannelle osapuolelle, vakava tulipalo vesitai jätehuollon tuotantolaitoksella, pinta- ja pohjaveden/ maaperän pilaantuminen sekä HSY:n työturvallisuusriskit.

Jätteidenkäsittelystä ja kaatopaikkojen jälkihoidosta muodostuvien likaisten vesien käsittelyyn ja johtamiseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota jo siitäkin syystä, että toiminta Ämmäsuolla ja Seutulassa laajenee ja siirtyy entistä enemmän pinnoitetuille, huonosti vettä läpäiseville kentille. Riskinä on pinta- ja pohjavesien sekä maaperän laadun pilaantuminen. Riskien hallintatoimia ovat vesienhallinnan rakenteiden ennakoiva suunnittelu ja hyvä ylläpito toiminnan laajentuessa, suoto- ja valumavesien laaduntarkkailun tehostaminen sekä riittävien henkilöresurssien varaaminen vesienhallintaan.

HSY:n toimialoilla, erityisesti jäte- ja vesihuollossa, on merkittäviä työturvallisuus- ja työsuojeluriskejä. Henkilövahinkojen

osalta esim. kaivantotyöt ja tuotantolaitoksilla tehtävät operaatiiviset työt ovat riskialtis alue. Riskien hallintatoimiin kuuluvat vuosittaisten työturvallisuuden toimintasuunnitelmien toteuttaminen, johdon työturvallisuuskävelyt, työmenetelmien ja käytäntöjen parantaminen mm. käymällä läpi työtapatuomat, läheltä-piti tilanteet ja turvallisuushavainnot yhdessä henkilöstön kanssa. Toimialojen johtoryhmät seuraavat työsuojelun kannalta olennaisia tapahtumia säännöllisesti sekä käsittelevät vuosittain työsuojelutilastot.

Vakuutukset ovat osa riskienhallintaa. Riskejä pyritään vähentämään järkevällä vakuuttamisella. HSY:n vakuutuksissa suurimmat kokonaisuudet ovat toiminnan vastuuvakuutus ja omaisuusvakuutus.

Strategiset riskit

HSY:n toimintaan vaikuttavat maineriskit. Jos tuotetut palvelut ja asiakaskohtaukset eivät kaikilta osin vastaa asiakkaiden odotuksia, seurauksena on asiakaspalautteen lisääntyminen ja maineriski.

Ympäristölupiin, rakennuslupiin ja kaavoitukseen liittyy HSY:n toimintaan vaikuttavia riskejä. Lupiin liittyy aikataulu- ja kustannusriskejä. Ääritapauksessa suunnitellulle toiminnalle ei saada lupaa tai lupa ei mahdollista suunnitelmien mukaista toimintaa. Riskienhallintatoimenpiteisiin kuuluvat rakennuslupien, ympäristölupien ja kaavoituksen hallinnan selkeä vastuujako HSY:ssä ja mahdollisimman hyvä ennakointi sekä tarvittavien kaavojen että lupien osalta. Hyvä vuorovaikutus kaavoituksesta ja luvista vastaavien viranomaisten kanssa on tärkeää.

Taloudelliset riskit

Jätehuollossa on tunnistettu riskiksi jätelainsäädännön muutokset ja niiden vaikutukset suoritevolyyymiin sekä toiminnan tulorahoitukseen ja talouden vakauteen. Jätehuolto varautuu TSV-palvelun (TSV tarkoittaa kunnan toissijaista jätehuolto-palvelua) volyymin vähentymiseen tulevina vuosina laatimalla TSV-sopimukset kolmen vuoden määräajaksi suurimpien asiakkaiden kanssa.

Taloudellisesti merkittäviin rakennusurakasopimuksiin, ICT-järjestelmäsopimuksiin, jätteenkuljetussopimuksiin ja kemiaalien sekä raaka-aineiden ostosopimuksiin sisältyy sopimusriskejä. Riskien hallintatoimenpiteinä toimialojen ja tulosalueiden ja hankintaorganisaation välistä yhteistyötä on tiivistetty, sopimusten juridista tarkastusta lisätty ja tehostettu sekä tunnistettu etukäteen erityyppisiin sopimuksiin ja erilaisiin ulkopuolisiin toimittajiin kohdistuvia riskejä.

Taloudellisista riskeistä nousivat riskikartoituksessa esille myös mahdolliset suunnittelu- ja rakentamisvirheet investoin-

tiprojekteissa. Riskienhallinnan toimenpiteisiin kuuluvat pitemmän aikavälin investointisuunnitelmat, riittävästä omasta resursoinnista huolehtiminen sekä suunnitteluttamisessa ja urakanvalvonnassa sekä HSY:n osastojen välisen yhteistyön tiivistäminen jo suunnitteluvaiheessa.

HSY:n lainasalkun korkoriskiä hallitaan pitämällä lainakorkojen suojausaste riittävällä tasolla. Vaihtuvakorkoisia lainoja suojataan koronvaihtosopimuksilla ja osa lainoista pidetään kiinteäkorkoisena. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty yksittäisten lainojen suojaamiseksi. Yksinkertaisten koronvaihtosopimusten lisäksi muita korkojohdannaisia ei käytetä.

Toimialakohtaiset avainluvut

Avainlukuja (1 000 euroa) Vesihuolto	2020 Ennuste	2019 Toteuma
Toimintatuotot	275 717	275 901
Toimintakulut	-102 604	-102 675
Toimintakate	175 412	175 452
Tilikauden yli-/alijäämä	4 151	22 997
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	269,0	263,0
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	10,0	9,1
Vuosikate/poistot (%)	100,0	128,6

Avainlukuja (1 000 euroa) Jätehuolto	2020 Ennuste	2019 Toteuma
Toimintatuotot	99 521	99 892
Toimintakulut	-83 662	-78 829
Toimintakate	15 859	21 064
Tilikauden yli-/alijäämä	1 776	5 906
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	119,0	126,7
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	9,0	7,6
Vuosikate/poistot (%)	108,0	136,5

Avainlukuja (1 000 euroa) Seutu- ja ympäristötieto	2020 Ennuste	2019 Toteuma
Toimintatuotot	5 096	5 026
Toimintakulut	-4 910	-4 818
Toimintakate	186	209
Tilikauden yli-/alijäämä	-4	-36
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	104,0	104,3
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	50,0	48,8
Vuosikate/poistot (%)	98,0	85,4

Metropolia

Ammattikorkeakoulu Oy

Helsingin kaupungin
omistusosuus

42 %

"Opiskelijat kuin opettajatkin kokivat verkko-oppimisen onnistuneen hyvin ja antoivat vertaistukea toisilleen poikkeuksellisissa olosuhteissa kampusten ollessa suljettuina. Jatkossa opiskelijoiden verkko-ohjaukseen kiinnitetään erityistä huomiota, jotta opiskelijoiden motivaatio ja sitoutuminen opintoihin pysyisivät paremmin yllä"

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:n toimialana on ylläpitää ammattikorkeakoulua ja harjoittaa ammattikorkeakoulun koulutusaloihin liittyvää koulutus- ja muita toimintaa.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2020 Ennuste	2019 Toteuma
Toimintatuotot	101 042	98 285
Toimintakulut	-92 644	-90 383
Toimintakate	8 398	7 902
Tilikauden yli-/alijäämä	717	1 707
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	112,0	108,7
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	63,0	67,7
Vuosikate/poistot (%)	140,0	122,8
Avainlukuja (1 000 euroa)	1-8/2020 Toteuma	2019 Toteuma
Investoinnit	-8 536	-9 136
Oma pääoma	45 628	43 584
Pitkäaikaiset velat	140	582
Taseen loppusumma	72 356	68 338
Kassavarat	9 936	3 207

Hallitus

Puheenjohtaja: Kuitunen Henri

Jäsenet: Tomi Hämäläinen, Kalevi Ekman, Katri Kalske, Hanna Kivimäki, Kirsi-Marja Lievonen, Liisa Pohjolainen, Harri Rinta-aho, Tuula Saxholm

Toimitusjohtaja: Konkola Riitta

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

Metropolian tahtotilana on olla osaamisen rohkea uudistaja ja tulevaisuuden aktiivinen rakentaja. Vuonna 2020 Metropolian toiminnan fokuksessa ovat jatkuva oppiminen ja opiskelijälähtöinen ohjaus, vaikuttavat innovaatiokeskittymät, kyvykäs ja motivoitunut henkilöstö sekä selkeä toiminnanohjaus.

Vuonna 2020 jatkuvassa oppimisessa panostetaan yksilöllisten oppimiskaisujen ja palvelujen kehittämiseen (ml. koulutustarjonnan modularisointi), monimuotoisten opetusmenetelmien ja oppimisympäristöjen rakentamiseen ja hyödyntämiseen, opiskelijälähtöiseen ohjaukseen sekä opetuksen ja oppimisen laadun kehittämiseen.

Opiskelijat kuin opettajatkin kokivat verkko-oppimisen onnistuneen hyvin ja antoivat vertaistukea toisilleen poikkeuksellisissa olosuhteissa kampusten ollessa suljettuina. Jatkossa opiskelijoiden verkko-ohjaukseen kiinnitetään erityistä huomiota, jotta opiskelijoiden motivaatio ja sitoutuminen opintoihin pysyisivät paremmin yllä.

Vuonna 2020 fokuksessa on:

- opiskelu- ja yhteistyömahdollisuuksien kehittäminen innovaatiokeskittymissä
- toiminnan vaikuttavuuden varmistaminen ja näkyväksi tekeminen

- strategisten kumppanuuksien vahvistaminen ja käynnistäminen
- kampusten alustojen ja TKI- ja yrittäjyyspalveluiden rakentaminen ja kehittäminen.

Tuloskehitys ja investoinnit

Metropolian liikevaihto oli 1.1.-31.8.2020 66,3 miljoonaa euroa. Se kasvoi edellisen vuoden vastaavasta jaksosta 3,6 %. Liikevaihto kasvoi 2,3 miljoonaa euroa johtuen sekä OKM:n perusrahoituksen että hankerahoituksen kasvusta.

Toimintakulut (sis. poistot) olivat yhteensä 64,1 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat edellisestä vuodesta 1,9 %. Henkilöstökulut 41,1 miljoonaa euroa kasvoivat edellisestä vuodesta 3,3 %. Henkilöstökulut olivat 62,0 % liikevaihdosta (1-8/2019 62,1 % liikevaihdosta). Poistot 5,1 miljoonaa euroa kasvoivat edellisen vuoden vastaavasta jaksosta 8,5 %. Metropolian tulos kaudella 1.1.-31.8.2020 oli 2,2 miljoonaa euroa voitollinen (edellinen vuosi 1,3 miljoonaa euroa voitollinen). Tulosta kasvatti erityisesti liikevaihdon kasvu. Metropolian kassatilanne ja maksuvalmius säilyi tarkastelukaudella hyvänä.

Toimintakauden investoinnit olivat yhteensä 8,0 miljoonaa euroa. Investoinnit jäivät 3,7 miljoonaa euroa alle budjetoidun. Investoinnit rahoitettiin tulorahoituksella.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen voimakkaat muutokset muodostavat suurimman toiminnallisen ja taloudellisen riskin Metropolian toiminnalle. Metropolian tulee edelleen lisätä organisaationsa joustavuutta ja dynaamisuutta, jotta reagoit nopeus muutoksiin on jatkossa nopeampaa.

Liikevaihdon kasvattaminen ja kannattavuuden parantaminen TKI- ja liiketoiminnan kautta sisältää riskejä. Tästä syystä Metropolian täytyy kehittää projektien hallintaa sekä sisäistä laskentaa riskien minimoimiseksi. Koulutusvientiin liittyy erityispiirteinä lisäksi maariskit ja projektien ajallinen venyminen. Metropolia on sitoutunut ulkopuolisten toimijoiden kanssa pitkäaikaisiin vuokrasopimuksiin, jotka aiheuttavat riskitekijöitä tulopohjan ja toiminnan muutostilanteissa. Metropolian toiminnan keskittäminen neljälle kampukselle on toiminnallisesti

ja taloudellisesti myönteinen ratkaisu ja pitkällä aikavälillä riskejä vähentävä tekijä. Karamalmin sekä Arabian kampuksen vaiheiden II ja III valmistumisaikatauluihin voi kohdistua viivästymisriski.

Yhtiön riskienhallinta huomioidaan strategisten tavoitteiden asetannassa, niiden perusteella tehdyissä toimenpideohjelmissa sekä Metropolian eri osa-alueiden budjeteissa.

Riskienhallinnan keskeisinä tekijöinä ovat lisäksi kassavarojen hajauttaminen, varovainen ja vastuullinen sijoittaminen sekä vastuu- ja vahinkovakuutukset.

Koronavirusepidemia aiheuttaa taloudellisia riskejä erityisesti TKI-toimintaan, kansainväliseen toimintaan sekä kotimaan liiketoimintaan.

Alkuvuoden ajalta kerättiin tietoa etätöistä ja etäopetuksesta Metropoliasa. Tulokset kertovat, että metropolialaiset ovat oppineet varsin hyvin toimimaan joustavasti poikkeusoloissa. Vastauksissa korostui kokemus siitä, että asiantuntijoiden kanssa ratkaisut löytyvät ja linjauksia pystytään tekemään tarpeen mukaan nopeastikin. Organisaationa Metropolia selviytyi poikkeuskevästä hyvin.

Poikkeustilanteesta huolimatta keskityttiin keväällä myös tulevaisuuden tuomiin mahdollisuuksiin. Uusi strategia 2021-2030 oli keskiössä kesäkuussa, kun opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa neuvoteltiin uudesta sopimuskaudesta. Strategialla tavoitellaan entistä vahvempaa vaikuttavuutta alueiden ja yhteiskunnan parhaaksi, ihminen edellä.

Vaikka syksyn näkymät ovatkin osaltaan epävarmat, paljon on jo opittu haastavassa tilanteessa luovimisesta ja nopeidenkin ratkaisujen tekemisestä. Näillä eväillä jatketaan syksyllä uuden strategian arjeksi elämistä koko korkeakoulu yhteisön voimin ja yhteistyössä kumppaneiden kanssa.